

1

Ik hoop dat niemand aan mijn gezicht ziet hoe mijn knieën aanvoelen. Alsof ze gevuld zijn met pap. Ik probeer grote stappen te zetten terwijl ik over de loopplank aan boord ga. Heel even laat ik met één hand mijn scheepskist los en wrijf ik over de gladde reling. Meteen grijp ik mijn kist weer met beide handen vast. Hij is te zwaar en te groot om onder één arm te klemmen. Maar ik heb het schip even aangeraakt en merk meteen dat het hout vertrouwd aanvoelt. Verder is het allemaal net zo vervelend als de eerste keer dat ik aanmonsterde. Nee, eigenlijk is het erger, want we weten allemaal dat we nu in oorlog zijn met Engeland.

Ik had gehoopt dat ik na die eerste reis aan wal kon blijven en werk zou vinden in de haven. Maar het lukte niet, dus nu ga ik toch weer naar zee. Dat komt ook door het been van mijn vader. Aan de manier waarop hij loopt zie ik steeds dat hij wel van alles wil, maar niet veel meer kan. Sinds het ongeluk met het blok en de takel sleept hij zijn linkerbeen achter zich aan. En ik ga ook naar zee door zijn droevige ogen waarmee hij uren stil bij het raam in de richting van de zee staart. In die ogen zie ik steeds de schaduw van mijn moeder. Als ik naar de haard met de grote ketel kijk, denk ik aan hoe ze was in die laatste winter. De kamer stond zoals altijd vol stoom. De ketel met was hing van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat boven het vuur. Ik denk aan haar

rode handen die het pek uit zeemanskleding probeerden te schrobben. Ze zei altijd dat zout en teer koppiger waren dan mannen. Zelf moest ze daar heel hard om lachen. Tot ze ziek werd. Haar wangen werden nog roder dan haar handen, haar adem schuurde, net als de lakens die ze over de schrobplank wreef, en ineens viel er niet veel meer te lachen.

Mijn zusje Trijntje doet wat ze kan. Maar ze is veel kleiner dan ze zou moeten zijn en haar jurk hangt te los om haar schouders. Soms probeert ze te klinken als moeder. Dan zegt ze zoiets als: ‘Een rechte rug en stil gebed brengen je verder dan je denkt.’ Ik vraag me af of ze al haar wijze woorden ook echt meent. Ik heb nog nooit gemerkt dat een gebed ons genoeg geld bracht, of iets anders waar je wat aan hebt. Als ik voor elke minuut waarin ik voor Moe heb gebeden een stuiver had gekregen, hadden we ondertussen in een enorm herenhuis gewoond. Maar Moe woont nu achter de wolken en Vader woont aan tafel. Zijn been rust op een kruik. Zijn handen splitsen beschadigde touwen en hij vlecht er nieuwe van. Soms repareert hij een net. Het vult de geldbeurs niet, maar toch helpt het. Een man die zijn gezin niet kan onderhouden is geen vol mens meer. Zolang hij iets doet, wordt zijn schaamte minder. En daarom ga ik naar zee. Omdat ik kan doen wat mijn vader zelf zou willen doen. Niet dat hij het me ooit heeft gevraagd. Hij weet wel dat ik anders naar het water kijk dan hij. Hij ziet golven en vis. Ik zie diepte en monsters.

Tante Griet, de zus van mijn moeder, vindt ook dat ik moet gaan. Dat vond ze de vorige keer en nu vindt ze het weer. ‘Het zit nu eenmaal in de familie,’ zei ze terwijl ze haar armen over elkaar sloeg en me aankeek met een blik die liet zien dat ze het zelf ook niet helemaal geloofde. ‘Al

generaties lang worden we met zeebenen geboren.’

Nou, dat is niet helemaal waar. Vader werkte voor zijn ongeluk aan land, in de haven. Ik denk dat ze me om een andere reden naar zee wil sturen. Ze is namelijk bang voor me. Dat komt omdat ik een keer hardop heb gezegd dat ik zeker wist dat Moe zou sterven.

‘En hoe kun jij dat weten?’ zei ze toen. ‘Alleen de Allerhoogste weet wanneer hij ons bij zich roept.’

Die Allerhoogste wist het misschien, maar ik wist het ook. Ik voelde het als ik mijn moeders hand vastpakte, of haar iets te drinken gaf. Ze was nog wel bij ons, maar iets in haar was al aan het vertrekken. Soms, als ik dicht bij haar zat, voelde ik me ineens heel benauwd en koortsig. Alsof ik haar pijn tijdelijk overnam en heel even ook kon zien wat er in haar geest gebeurde. Het was heel vreemd, maar ik heb eerder gemerkt dat ik voel wat anderen voelen. Dat gebeurt niet vaak, hoor, en zeker niet bij iedereen. Maar mijn moeders gedachten kon ik horen.

Warm. Haar borst brandt. Ze is moe. De tijd sleept. Ze moet gaan. Wij zullen haar volgen. Ooit. Veel later.

Ik zag dat haar gedachten heel rustig waren. Ze was wel verdrietig, maar dat had met ons te maken. Voor zichzelf was ze bijna blij. Ze wist zeker dat ze ergens naartoe zou gaan waar het beter is. En dat heb ik per ongeluk een keer tegen tante Griet gezegd. Eigenlijk wilde ik tante troosten, maar ze keek me alleen maar verschrikt aan.

‘Natuurlijk gaat ze naar een plek waar het beter is,’ zei ze. ‘Als de Heere haar roept dan is dat voor haar een zegen. Maar wat is dat voor goddeloos geklets over dat je gedachten kunt lezen? Alleen de duivel kan dat, en zo probeert hij je te verleiden.’

‘Maar het is toch fijn dat ze niet bang was?’ zei ik nog. Maar tante vouwde haar handen en schudde haar hoofd. En sindsdien vindt ze dat ik op zee thuishoor en heeft ze het steeds over zeebenen in de familie. Nou, die zeebenen heb ik niet. Ik kreeg ze ook niet toen ik naar Danzig voer, nu een jaar geleden. We hebben veel stormen meegemaakt, maar zelfs met kalm water hing ik vaker misselijk dubbelgeklapt over de reling dan ik rechtop stond. De zee en ik dansen allebei in een ander ritme.

Dit is geen handelsreis zoals mijn eerste keer. We zijn in oorlog. Wat dat precies betekent kan ik me niet goed voorstellen. Trijntje smeekte me om thuis te blijven. Maar tante Griet zei dat ze zich niet moest aanstellen. Onder admiraal De Ruyter zou me niets kunnen gebeuren, zei ze. Bovendien zou het goed zijn om mee te gaan. Daarna zou werk vinden makkelijker worden. Vader zei niets en dat maakte me woedend, maar ik heb het niet laten merken. Ik voel me sowieso vaak boos dit afgelopen jaar, en ik probeer dat geheim te houden. Tante Griet zou boos terugdoen en voor vader en Trijntje vind ik het zielig. Ik heb Vader wel gevraagd of hij kon uitleggen waar onze oorlog nou eigenlijk over ging. Hij mompelde iets over de Engelsen die de baas willen spelen op zee en onze handel dwarszitten. En daarna zei hij dat het bijna vrede was en dat De Ruyter naar Engeland ging om duidelijk te maken dat de Engelsen die vrede moesten willen, want anders... Ik begreep er niet veel van en Vader stopte met praten. Zijn ogen gingen weer op zoek naar geesten aan de horizon.

Ik houd niet van de zee maar wel van schepen en dit schip, de *Zeven Provinciën*, is zo mooi dat ik ogen tekortkom. Het is groot en breed en de drie masten wijzen trots naar de hemel.

‘Ga je nog wat doen of wil je liever dat ik je hier een kan

bier breng, zodat je het er echt van kunt nemen?’ Ik krijg een harde duw en draai me om. Het is vervelend dat ik nog niemand echt ken, maar ik kijk in het gezicht van iemand die een fluit aan een ketting om zijn nek heeft hangen. Het zal de bootsman zijn die die sarcastische opmerking maakte. Ik weet niet wat ik moet antwoorden, maar hij wil helemaal niet dat ik iets terugzeg. Hij wijst naar mijn kist en dan naar andere mannen die nu de loopplank op komen met vaten en grote kisten.

‘Die mag je eerst gaan neerzetten. Daarna rap weer naar boven.’

Ik knik en ga snel naar beneden. Hier kan niemand recht-op staan en ik probeer rustig adem te blijven halen. Het water hoor ik tegen het schip aan klotsen en ik vertel mezelf dat er stevige houten planken tussen mij en de golven zijn. ‘Ik ben veilig, ik ben veilig,’ zeg ik zachtjes. Een jongen die er niet veel ouder uitziet dan ik zet net ook zijn kist tussen twee balken. Mijn kist kan er nog naast.

‘Govert,’ zegt hij. ‘Derde keer. Eerste keer met De Ruyter.’

‘Pieter,’ antwoord ik. ‘Tweede keer. Eerste keer met De Ruyter.’

‘Arent,’ zegt iemand achter ons. ‘Vijfde keer. En dat is mijn plek.’ Omdat hij zijn eigen kist vastheeft, wijst Arent met zijn voet naar onze kisten. Hij grijnst en ik zie dat hij twee tanden mist.

‘Wij staan hier al,’ zegt Govert. Hij bukt zich om met een touw onze kisten te zekeren, maar Arent geeft hem een schop zodat hij naar voren valt. Achter Arent begint een jongen die een kop groter is heel hard te lachen. Hij heeft ook een kist in zijn enorme handen.

‘Hé, Reijntje, gabber!’ roept Arent enthousiast. ‘Daar ben

je eindelijk. Deze vlooiën staan op onze plek.'

'Er zijn geen vaste plekken,' zeg ik. 'De boots wees ons hiernaartoe.' Dat is natuurlijk niet helemaal waar en ik zie meteen aan het gezicht van die Reijntje dat hij dat ook weet.

'Jullie kunnen daar nog,' zegt hij, terwijl hij naar de overkant van het ruim wijst. 'En als jullie niet opschieten, denk ik dat ik ook eens met de boots ga praten. Hij kent me nog van de vorige keer en hij vindt het erg fijn als ik hem vertel wie staan te lanterfantten.'

Arent schopt nog eens demonstratief tegen Goverts kist. Govert kijkt mij heel even aan, haalt bijna onzichtbaar zijn schouders op en pakt dan zijn kist weer op. Ik zou die Arent een knal willen verkopen, maar Govert heeft gelijk. Het is niet slim om aan boord een gevecht te beginnen. Meestal eindigt dat met straf.

'Nou, dan zetten wij onze kisten toch even daar,' zeg ik terwijl ik probeer te klinken alsof het me echt niks uitmaakt. 'Jullie zijn dus Reijntje en Arent? Leuk om jullie te leren kennen. Dat is Govert en ik ben Pieter.'

'Mijnheer Reijnier voor jullie,' zegt Reijntje. 'En vlooiën hebben voor ons geen namen. Wegwezen, nou!'

Govert is al vertrokken. Ik pak heel rustig mijn kist en ik hoop dat ze niet zien dat mijn handen trillen. Zonder iets te zeggen zetten Govert en ik onze kist onder een dekbalk aan de andere kant van het benedendek. Dat betekent dat we ook hier onze hangmatten straks mogen uithangen. Ik ben blij dat we niet in de buurt van die Arent en Reijnier zullen slapen. Daarna gaan we snel achter elkaar naar boven. Terwijl ik tonnen met proviand via de loopplank het schip op rol, heb ik het gevoel dat de oorlog en de zee niet mijn enige problemen zullen worden tijdens deze reis.

2

E lke keer als de bootsman, die Dirck blijkt te heten, in mijn richting kijkt, doe ik mijn best om eruit te zien alsof ik druk bezig ben. Maar precies op zo'n moment struikel ik en laat ik bijna een zak met gort vallen. De bootsman schudt zijn hoofd, maar zegt er niets van. Ik doe echt wel mijn best, maar Reijnier en Arent zijn veel sneller en handiger dan ik. Soms kijk ik vol jaloezie naar hoe gemakkelijk ze zich aan boord bewegen. Het is hun thuis, terwijl ik me zo vreemd voel als een straathond die moet leren vliegen. Ze lijken ook geen last te hebben van hun spieren. Ik wel. Na twee dagen slepen en sjouwen lukt het me bijna niet meer om in en uit mijn hangmat te komen. Ik weet nog dat ik er tijdens mijn eerste vaart ook vaak bij liep als een oude man. Govert loopt nu ook krom, maar hij zegt dat hij daar altijd alleen maar de eerste week last van heeft. Veel tijd om met elkaar te praten hebben we trouwens nog niet gehad. Straks kunnen we hopelijk wel tegelijk aan het middagmaal.

De bootsman en de kwartiermeester lopen maar heen en weer en geven bevelen. Ik heb admiraal De Ruyter al een paar keer gezien op het achterdek. Soms praat hij met een officier of met de kwartiermeester. Soms staat hij er alleen maar even en kijkt hij uit over de zee. De mannen die al vaker onder hem hebben gevaren, noemen hem Bestevaer. Het betekent 'goede vader' of 'grootvader' en zo noemen

ze hem niet omdat ze hem oud vinden. Hij is goudeerlijk en veel aardiger dan andere bevelhebbers, zeggen ze. Behalve als er iets niet pluis is. Dan schijnt hij toch behoorlijk kwaad te kunnen worden en dat maakt indruk. Dat snap ik wel. Als iemand niet vaak uitvalt, dan weet je dat het serieus is als hij dat ineens wel doet. Vader werd ook niet snel boos. Maar áls hij ontplofte, dan deed hij dat ook goed. Sinds Moe er niet meer is lijkt hij zich nergens meer druk over te maken. Ik zou wel willen dat hij weer eens echt boos werd.

Er heerst sinds gisteren een vreemde spanning aan boord. Ik denk dat zelfs de meeuwen het voelen. Hun geschreeuw boven onze hoofden klinkt als protest. Of zijn ze alleen maar uit op iets van al het lekkers dat aan boord wordt gedragen? Zouden ze ruiken dat er stokvis en scheepsbeschuit aan boord komen? Er zijn ondertussen zelfs kippen ingeladen die elke dag verse eieren leggen. Daar azen die meeuwen misschien op. Ik moet stiekem lachen als ik zie hoe een meeuw naar beneden duikt en bijna een stuk brood uit Arents hand pikt. Arent ziet het op tijd gebeuren en scheldt het beest uit voor vuile rat. Hij weet misschien niet dat hij zelf ook op een rat lijkt met zijn nare kleine kraalootjes. Als bootsman Dirck onze kant op komt, hoop ik dat hij ziet dat ik een touw oprol en met mijn zakdoek wat meeuwenpoep van de reling weghaal. Hij loopt met licht gebogen knieën en wijdbeens. Er zijn weinig golven die hem uit evenwicht zullen brengen.

‘Over twee glazen wil ik het dek zien blinken,’ roept hij. ‘Er komt hoog bezoek.’

Arent haalt zijn schouders op en spuugt op de grond. De bootsman trekt één wenkbrauw op, maar zegt niets.

Reijnier lacht en maakt een kleine buiging. Het ziet er gek uit met dat grote lijf van hem. ‘We zullen snel zijn,’ belooft hij. ‘Maar dan willen we wel weten welke hoge heer we kunnen verwachten.’

Bootsman Dirck grinnikt even en loopt weer weg. Hij heeft vast veel te doen, maar hij wil ons vooral geen antwoord geven. Misschien weet hij zelf niet eens wie het is. Ik had gehoord dat de admiraal er sowieso van houdt als zijn schip eruitziet alsof het net nieuw van de werf af komt. Arent begint een vals deuntje te fluiten en gooit een emmer zand op het dek. Ik zie zijn grijns en reageer toch te laat. Een deel van het zand komt op mijn muts en in mijn ogen terecht. Ik probeer te doen alsof ik niets merk zodat hij er geen lol aan beleeft. Maar het zand prikt en ik buk om hem niet te laten zien dat mijn ogen tranen, door het zand en van woede. Met een grote puimsteen wrijf ik over het dek. Gelukkig hoef ik niet veel te zien om dit goed te doen. Naast me doet Govert hetzelfde.

‘Dat was een rotstreek,’ fluistert hij.

Ik haal mijn schouders op en schrob verder. Ik weet bijna zeker dat die Arent binnenkort vast met iets ergers komt. We wrijven het dek glad en schoon, ook al hebben we dat gisteren en de dag daarvoor ook al gedaan. Twee glazen, zei de bootsman. Dat betekent dat we binnen een uur klaar moeten zijn. We werken snel en spoelen met emmers schoon zeewater het zand weg. Ik zie hoe bootsman Dirck de scheepsbel controleert. Die is ook weer opnieuw gepoetst. Hij loopt ook keurend langs de deklantaarns en langs de opgerolde touwen die rond de mast liggen.

‘Er staat echt iets te gebeuren,’ zegt Govert.

‘Oppassen!’ roept Arent. Met een bezem veegt hij het

zeewater weg. Het golft over onze schoenen. Govert en ik kijken elkaar heel kort aan. Als we zouden willen, konden we Arent nu bij kop en kont grijpen en overboord gooien. Of alleen maar in elkaar slaan. Op school was ik nooit bang voor een potje vechten. Maar ik doe toch niks. Om te beginnen staat Reijnier te grijnzen, maar de belangrijkste reden is de admiraal. Hij houdt er niet van als we zelf met anderen afrekenen, dat weet iedereen. Als we problemen met iemand hebben, moeten we dat aan de bootman of aan de kwartiermeester melden. Zij treden op als ze dat nodig vinden. Maar de eerste scheepsjongen die op die manier een ander verradt moet ik nog tegenkomen. Sommige dingen doe je gewoon niet.

We spoelen en we bezemen en eindelijk zien we dat er in de verte een sloep aan komt. Ik knijp mijn ogen half dicht en zie dat er twee mannen aan boord zitten met een witte halskraag en een donker pak met daarover een mantel. Als de sloep dichterbij komt, zie ik nog net dat ze ook handschoenen dragen. Alle officieren staan in twee rijen aan dek opgesteld. Ze doen hun hoofddekse af en houden dat in hun handen. Wij hoeven er niet zo deftig bij te staan, maar de meesten van ons doen het toch, al was het maar omdat we zo kunnen kijken wat er gebeurt. Iedereen is doodstil.

De bootman staat aan de zijkant en pakt zijn bootsmanfluit. Hij fluit drie keer, terwijl vanuit de sloep eerst een paar soldaten en dan die deftige mannen aan boord komen.

‘Verrek,’ fluistert Govert. ‘Dat zijn echt hoge piefen.’

‘Dat zijn Johan en Cornelis de Witt, de raadpensionaris en zijn broer,’ zegt iemand achter ons. Hij wijst aan wie wie is. ‘En als zij aan boord komen, dan wordt dit niet zomaar een reis.’

De drie mannen, De Ruyter en de gebroeders De Witt, begroeten elkaar. De raadpensionaris ziet er heel anders uit dan de admiraal. Hij is slanker en draagt een donkere hoed. Onze admiraal heeft geen kraag maar een gewone halsdoek. Toch lijken ze allebei belangrijk en zo gedragen ze zich ook. Eerst buigt Johan de Witt heel licht en dan zijn broer Cornelis. Vervolgens buigt De Ruyter ook, met zijn rechterhand op de borst. Hij glimlacht, maar de broers kijken ernstig.

‘Heren, gij zijt welkom aan boord van ’t schip van de Staten,’ zegt De Ruyter met luide stem. Ik hoor zijn Zeeuwse accent duidelijk en dat klinkt voor mij vertrouwd.

‘Ik groet u, admiraal, in naam van de Staten-Generaal. Moge God u sterken in uw plicht,’ zegt Johan de Witt.

Ik zie dat de broers ons daarna allemaal bekijken. Johan knikt naar De Ruyter, maar de blik van Cornelis glijdt omhoog en omlaag langs de masten en vervolgens bestudeert hij het dek. Dan zie ik pas een klein lachje. Ik ben blij dat we nog snel hard hebben geboend. De Ruyter maakt een uitnodigend gebaar en samen lopen ze in de richting van zijn kajuit. Zouden ze daar ook zo deftig met elkaar omgaan?

De bootsman geeft een teken en we zetten allemaal onze muts weer op.

‘Kom, we gaan even kijken of we ergens nog iets nuttigs

kunnen doen,' zegt Govert, terwijl hij bijna onzichtbaar naar de kajuit knikt. Ik glimlach. Hij is net zo nieuwsgierig als ik. Samen lopen we over het dek en rollen hier en daar een lijn wat strakker op. Daarna pakken we allebei een bezem en doen we alsof we poetsen totdat we vlak voor de kajuit staan. We zorgen dat we van daaruit niet te zien zijn en om beurten proberen we naar binnen te gluren, terwijl we druk zijn met niets weg te vegen. We kunnen door de kleine raampjes maar weinig zien zonder op te vallen, maar de drie mannen zitten aan tafel en buigen zich over een kaart. Ze zien er serieus uit maar lachen ook af en toe naar elkaar. Hier achter gesloten deuren zien ze er meer uit als vrienden of op zijn minst als oude kennissen. Heel af en toe staan we even stil en proberen we te horen wat er gezegd wordt. Ze praten zo zachtjes dat we er niets van meekrijgen.

Achter ons staat ineens de bootzman. 'Jullie zouden het liefst binnen in de kajuit willen bezemen, denk ik?' vraagt hij. 'Maar denk maar niet dat je iets gaat horen van wat ze daar bespreken. Ook hier aan boord kunnen er Engelse spionnen rondlopen. En jullie gedragen je nu alsof jullie er ook een zijn.'

'Nee, natuurlijk niet!' roep ik geschrokken uit. 'Wij zullen die Engelse papvreter nooit helpen.'

'Ja, we helpen ze naar de kelder,' zegt Govert. 'Dat doen we wel graag.'

De bootzman knikt goedkeurend. 'Inderdaad. We brengen ze straks allemaal tot zinken. Dus maak je nuttig en ga helpen met de voorraad. Hier krijg je echt niets te horen.'

Als hij weer weg is gelopen, aarzelen we nog even. Hij heeft gelijk natuurlijk. Net op dat moment horen we de stem van De Ruyter, en ineens hoor ik weer zijn Zeeuwse accent.

‘Heere God, wilt u ons leiden in de komende strijd.’

Daarna meteen de stem van een van de gebroeders De Witt.

‘Heere, geef wijsheid aan de admiraal en moed aan de mannen. Zegen ons werk.’

Meteen nadat ze tegelijkertijd ‘Amen’ zeggen, zeggen Govert en ik dat ook maar zachtjes.

Het verbaast me hoeveel er nodig is voor de reis. Er komt nog veel meer proviand aan boord. Tonnen vol bier, gepekeld vlees, meel en peulvruchten. De kwartiermeester wijst aan waar alles in het ruim moet worden opgeslagen. De kisten met erwten en bonen moeten goed droog blijven. Het lijkt me niet makkelijk om alles zo vast te sjoeren dat het niet gaat schuiven bij hoge golven, maar de kwartiermeester weet wat hij doet.

Ik weet niet wat ik moet vinden van al die drukte. Overal lopen mensen die ik niet ken. Vaak heb ik het gevoel dat ik in de weg loop, ook al krijg ik steeds nieuwe taken. Eerst rol ik vaten het ruim in. Daarna moeten Govert en ik touwen splitsen. Dat is iets wat ik graag doe en wat ik ook redelijk goed kan. Je moet de strengen van twee stukken touw eerst lostrekken en dan met een soort priem de strengen van het ene touw in het andere touw vlechten. Daarna moet je de boel met teer insmeren. Heel even denk ik aan mijn vader. Zou hij nu ook aan de keukentafel in de weer zijn met touw? En Trijntje? Eigenlijk is het wel goed dat ik niet thuis ben. Dat scheelt haar ook veel werk. Ze probeert alle taken van Moe over te nemen en tante Griet doet niet veel om haar te helpen. Ik houd van werken met gereedschap. Het liefst snijd ik figuren uit hout. Mijn vader heeft me ooit geleerd hoe dat moet. Hij kon het goed, maar nu maakt hij nooit

meer iets. Ik wel. Thuis hangt een portret van Moe dat ik heb gemaakt uit een stuk lindehout. Vader en Trijntje vinden dat ze er erg op lijkt. Ik denk dat het nog beter kan en zodra ik terug ben wil ik een nieuwe maken. Houtsnijden kalmeert me. Het helpt tegen verdriet en tegen woede.

Heel af en toe laat ik het touw los en raak ik even het kleine stuk hout aan dat in mijn zak zit. Het is wat breder aan één kant en smal aan de bovenkant. Hier zou ik weleens een anker uit kunnen halen. Mijn scheepskist zit vol met dit soort stukjes die ik heb verzameld vlak voordat we moesten inschepen. Soms lijkt het alsof niet ik, maar de vorm van het hout bepaalt wat ik ervan ga maken. Het is jammer dat mijn mes in mijn kist zit, anders kon ik tussendoor alvast de vorm uitsteken.

De bootsman loopt af en toe langs en kijkt naar hoe we werken. Hij houdt ons in de gaten. Hij zal toch niet echt denken dat we spionnen zijn? Nee, vast niet. Hoewel, ik snap wel dat hij achterdochtig is. Over spionnen heb ik al meer gehoord en sommige leden van onze bemanning komen ook uit andere landen, zelfs uit Engeland. Maar hij wil vooral niet dat we zitten te luieren en daarom is het maar goed dat ik mijn mes niet bij me heb. Zo kom ik ook niet in de verleiding.

Govert werkt met zijn tong half uit zijn mond. Blijkbaar heeft hij dit minder vaak gedaan dan ik. We zitten te ver uit elkaar om met elkaar te kletsen. Ik vind het niet erg om even rustig te werken. Terwijl ik de priem insteek, een streng goed aantrek en voel of het stevig genoeg is, probeer ik alle geluiden om me heen te negeren. Van lawaai krijg ik vaak hoofdpijn.

Even later loopt bootsman Dirck weer langs. ‘Jij bent

handig, zie ik. Hendrick heeft hulp nodig. Ben je daar klaar mee?’

Ik spring enthousiast op en knik. Het touw kan ermee door. Zo snel als het me lukt rol ik het op en hang ik het aan een haak. Hendrick is de timmerman. Sommige mensen zeggen dat de kok helpen de leukste taak is aan boord, omdat er dan nog weleens iets naast de pan en in je mond valt. Maar ik ruik liever naar teer en pek dan naar uien.

Hendrick zit op het kampanjedek naast zijn timmerkist. Zijn gereedschap maakt me een beetje jaloers. Houten hammers, beiteltjes, een handzaagje, priemen en een paar messen die beter zijn dan het mesje dat ik in mijn eigen kist heb meegenomen.

‘Kun je hiermee omgaan?’ vraagt Hendrick me. Hij kijkt me niet aan terwijl hij een van de mesjes omhooghoudt en hij wacht zo te zien ook niet echt op antwoord. Als ik het mes heb aangepakt, haalt hij een wig uit zijn zak. ‘Ik heb hier een aantal van die dingen. Het uiteinde moet dunner. Lukt dat?’

‘Dit is hard hout,’ zeg ik. ‘Eiken. Als ik met de nerf mee snijd, lukt het. Maar een kleine beitel is misschien beter.’

Hendrick glimlacht maar zegt niets. Ik denk dat het de bedoeling is dat ik iets ga doen. Als ik naast hem ga zitten en aan de slag ga, merk ik dat hij van onder zijn wimpers naar mijn handen kijkt. Heel even ben ik bang dat ik het niet goed doe, maar al gauw verdwijnen de zenuwen en zie ik alleen nog maar het hout en het gereedschap. Als kok Claes met een ernstig gezicht even naast Hendrick komt zitten, verwacht ik dat ze me wegsturen, maar ze lijken me niet eens op te merken.

‘Ik had niet verwacht dat we op tijd genoeg mannen zou-

den hebben,' zegt Claes met een zucht. 'En daarna had ik weer niet verwacht dat we op tijd genoeg eten voor iedereen aan boord zouden hebben.'

Hendrick grinnikt. 'Ik hoor jou vaak dezelfde dingen zeggen. Dit zei je de vorige keer namelijk ook. Nu ga je waarschijnlijk zeggen dat je blij bent dat jij niks met de branders te maken hebt.'

Claes begint nu ook te lachen en slaat Hendrick op de schouder. 'Jij zit daar ook niet op te wachten, toch? Die mannen die op de branders varen hebben genoeg van het leven, denk ik.'

Ik weet niet goed waar ze het over hebben, maar ik houd mijn mond en hoop dat ze doorgaan met praten.

'Wat Bestevaer deze keer ook van plan is, het zal wel weer loslopen.' Hendrick zegt het op een luchtige toon, maar ik zie dat er rimpels in zijn voorhoofd verschijnen.

'Achteraf valt het altijd mee,' zegt Claes. 'Alleen als we er middenin zitten, vragen we ons af waarom we ook alweer meegingen.'

'Voor al die stuivers die ons beloofd zijn en die we toch niet krijgen,' zegt Hendrick grijnzend.

Kreunend staat Claes weer op. Hij moet natuurlijk weer vlug terug naar de kombuis. Nog even en de eerste groep krijgt het middagmaal. Ik ben opnieuw blij dat ik hier zit en niet als hulpje van Claes hoeft te werken. Het is warm en benauwd in de kombuis en dat zie ik ook aan de wangen van Claes. Die zijn altijd vuurrood. Alsof hij ook af en toe zijn eigen hoofd kookt.

Als de bel gaat voor het middagmaal, bekijkt Hendrick mijn werk. Hij gromt goedkeurend. 'Misschien vraag ik je nog voor wat andere klusjes,' zegt hij. Ik durf niet te zeggen

dat ik hoop dat ik zijn vaste knecht mag worden.

Even later zit ik naast Govert op een houten bank op het bovendek. We eten gekookte erwten, stukken gestoofd vlees en een homp brood. Ik merk dat ik honger heb.

‘Nu is het nog lekker vers wat we krijgen,’ zegt Govert terwijl hij in zijn kom roert.

‘Waarom zijn Hendrick en Claes bang voor branders?’ vraag ik.

‘Omdat iedereen met hersens bang is voor branders,’ antwoordt Govert. Hij knikt in de richting van kleine schepen die veel verder in het water liggen. ‘Zie je die lage schepen daar? Dat zijn branders. Die scheepjes stoppen ze vol met pek en kruid. Ze laten ze tegen een schip van de vijand aan varen, dan steken ze de boel in de hens. Het is niet de bedoeling dat zo’n brander ontploft, maar het gebeurt weleens.’

Natuurlijk. Eigenlijk had ik er al wel over gehoord, maar ik was vergeten dat ze die varende bommen ‘branders’ noemen.

‘Hoe komt de bemanning van die branders op tijd weg?’ vraag ik. Ik weet nog niet veel over oorlog voeren.

‘Ze springen overboord in roeiboten en dan roeien ze alsof hun leven ervan afhangt.’ Govert begint te lachen. ‘Nee, eigenlijk doen ze niet alsof. Het is echt zo. Als zo’n brander ontploft en je vaart nog in de buurt, dan spat jij ook uit elkaar.’

Net als ik een hap in mijn mond steek, zie ik dat bootsman Dirck onze kant op komt. Zijn ogen spuwen vuur.

‘Jij! Meekomen!’

Ik kijk om me heen maar denk eigenlijk dat hij naar mij wijst. Dan begrijp ik dat hij Govert bedoelt.

‘Laat je eten maar staan. Dat heb je niet verdiend.’

Geschrokken springt Govert op. Ik heb geen idee wat hij fout heeft gedaan. Snel schuift hij zijn halfvolle kom naar mij toe voordat iemand anders hem kan pakken. Terwijl hij achter de bootsman aan loopt, zie ik dat Reijnier en Arent elkaar grijnzend aanstoten. Meteen weet ik dat de bootsman zo Govert de schuld zal geven van iets wat zij hebben gedaan. Als ze het dek op lopen denk ik te zien wat er aan de hand is. Het touw waar Govert eerder aan had gewerkt is uitgerold. De strengen touw zijn van elkaar losgetrokken. Ik zie dat Govert iets probeert te zeggen maar dat lukt niet. Hij krijgt een paar harde klappen tegen zijn achterhoofd. Bootsman Dirck ziet er boos uit. Hij schreeuwt tegen Govert, maar ik kan niet verstaan wat hij zegt. Hij wijst naar het touw en dan naar een kluwen touwen verderop. Govert staat er met gebogen hoofd bij. Even later gaat hij op een houten krukje zitten en begint hij het touw te herstellen. Die andere touwen moet hij natuurlijk voor straf ook doen. Hij mag blij zijn dat hij niet nog meer klappen heeft gekregen. Ik steek het brood van Govert in mijn zak, zodat ik dat straks aan hem kan geven. Maar de erwtenbrij kan ik niet voor hem bewaren, dus die eet ik op.